

Doğu Anadolu Bölgesinde Kürk Hayvancılığı

Erdoğan SELÇUK x

ÖZET :

Doğu Anadolu Bölgesindeki tarım işletmeleri içerisinde, hayvan yetiştiriciliğini özel bir yeri ve değeri vardır. Doğal yapı itibarıyla bölge, aynı zamanda yabani halde yaşamlarını sürdürmekte olan (tilki, sansar, su maymunu, vaşak vs.) kürk hayvanları bakımından da ayrı bir özelliğe sahiptir.

Son yıllarda yukarıda sözü edilen kürk hayvanlarının postlarının iyi para etmesi sebebiyle, fazla miktarda avlanılmaktadırlar. Ülkemizin, doğal zenginlik kaynaklarından olan bu hayvanların düzensiz bir şekilde avlanılmalarının, hiç şüphesiz ulusal ekonomimize zararı olacaktır. Bu sebeple, bir an önce gerekli önlemler mutlaka alınmalıdır.

GİRİŞ :

Doğal yapı itibarıyla Doğu Anadolu Bölgesi diğer bölgelere kıyasla hayvan yetiştiriciliğine daha elverişlidir. Bölgede çayır ve mer'alıklar geniş alanlar kaplamakta olup, tarıma elverişli arazi miktarı sınırlıdır. Bu sebepledirki, bölgede genellikle mer'a hayvancılığı geniş ölçüde yapılmaktadır. Fakat, sözü edilen yörenin önemli doğal kaynaklarından birisi de doğada yabani halde yaşamakta olan ve kürklerinden yararlanan (Sansar, Tülki, Vaşak, Su samuru, Kurt, Çakal, Tavşan, ayı vs) hayvanlardır. Yabani halde yaşamakta olan bu hayvanlar hiç şüphesizki ülkemizin doğal zenginlik kaynakları içerisinde yer almaktadırlar.

Türkiye, bir tarım ülkesi olup halkımızın büyük çoğunluğu tarım kesiminde çalışmaktadır. Özellikle sözü edilen bu bölgede tarım kesiminde çalışan nüfusun % 80 civarında olduğu bilinmektedir. Hal böyle iken, doğal zenginliklerimizden birisi olan kürk hayvancılığı konusuna maalesef el atılmamıştır. İşin en üzücü yönü ise, dünya kürk pazarlarında bölgemiz tilkilerinin kalite itibarıyla çok tutulmalarıdırki bu da konunun önemini daha da arttırmaktadır.

---

x: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fak. Zootekni Böl. Öğr. Üyesi.

Resim. 1. Sansar K rkleri (Orijinal)

Daha yukarıda da değinildiği gibi bölgenin doğal koşulları, tarımsal üretimin bileşimini etkilemektedir. Buna bağlı olarak bölgenin tarım ekonomisi içerisinde hayvan yetiştiriciliği, diğer tarım kollarına kıyasla en başta yerini korumakta, hatta gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır. Bu sebepledirki, gerek i  ve gerekse dışa yönelik t kretim bakımından diğer tarım kolları içerisindeki en geniş üretim kapasitesi, en geniş anlamı ile hayvancılık sektöründe beklenebilir. Daha yukarıda da değinildiği gibib lgede kürk hayvancılığının da mutlaka ele alınmasında isabet vardır. Bunun için, hem doğal kaynaklarımızın muhafaza edilmesi ve hem de kürk hayvanı yetiştiriciliği için istekli kişilerin teşvik edilerek bölgede bu hayvancılık kolunun geliştirilmesi mutlaka ülkemiz yararına olacaktır.

Avrupalı kürk tüccarları 1847 yılında Kanada limanlarına uğradıklarında Kanada'lı tüccarlardan pek çok sayıda tilki postu satın aldıkları bildirilmektedir. İşin garip yönü, bu postların yabani halde yaşayan tilkilerin avlanmaları neticesinde elde edildiğini zanneden tüccarlar, yıllar sonra satın almış oldukları bu postların, özel çiftliklerde yetiştiriciliği yapılan tilkilerden elde edildiğini öğrenmeleri olmuştur. Yani, aradan birbuçuk asra yakın bir zamanın geçmiş olma-

Resim. 2. Çok İyi Kalitede Tilki Postları. (Orijinal).

sına rağmen, konu bize halâ yabancı ve henüz konu ile ilgili hiçbir teşebbüs dahi yapılmamaktadır.

1983 yılında Erzurum'da kürk ticareti yapmakta olan kişilerden edinilen bilgiye göre, pazara intikal eden bazı kürk hayvanı postlarının ortalama birim fiyatları şöyledir;

Ayı	10,000	—	25,000	TL.
Kurt	6,000	—	8,000	” .
Tilki	4,000	—	5,000	” .
Vaşak	70,00	—	90,000	” .
Sansar	4,000	—	5,000	” .
Sincap	50	—	100	” .
Yaban Keçisi	7,500	—	15,000	” .
Koyun Postu	500	—	750	” .
Tavşan	25	—	30	” .

Resim. 3. İyi Kalitede Bir Vaşak Postu. (Orijinal).

Verilen fiyatlar kesin olmayıp, bir fikir verebilmesi bakımından önem arz etmektedir. Önemle üzerinde durulması gereken hususlardan birisi, kürkü için avlanması gereken hayvanların, kasım ayı başından 15 Ocak tarihleri arasında avlanmalarına müsaade edilip, diğer dönemlerde bu hayvanlardan tilki, sansar vs. gibi hayvanların avlanmalarının kesinlikle yasaklanmasıdır. Çünkü, zikredilen periyod dışında avlanan hayvanların derileri, kürk imâline elverişli değildir. Bunun şüphesizki birçok sebepleri vardır. Herşeyden önce yabani hayvanların pek çoğunda olduğu gibi tilki, sansar, vizon gibi kürk hayvanları da şubat ayından itibaren kızgınlık göstermeğe başlamaktadırlar. Bu dönemde ise, hayvanların vücudunda fizyolojik bakımdan büyük değişiklikler meydana gelmektedir. Bilindiği gibi canlıların vücudundaki salgı bezlerinde meydana gelen değişiklikler, dolaylı olarak hayvanın derisini ve deride kılları meydana getirmekte olan kıl foliküllerini de etkilemektedir. Bu sebeple gerek bu dönemde ve gerekse daha sonraki dönemlerde avlanılan hayvanların derileri kalite itibarıyla hem zayıf olmakta ve hemde tüy dökmektedirler. Sözü edilen bu dönemi müteakiben, hayvanlarda gebelik, doğum, yavru emzirme söz konusu olup, mevsim itibarıyla de havaların ısınması sebebiyle, hayvanların kendilerini doğaya adapte edebilmeleri sebebiyle vücutlarını kapla-

Resim. 4. İyi Kalitede Sansar Postları. (Orijinal).

makta olan alt kılların büyük bir kısmını dökmediler. Yani vücudu kaplamakta olan kıllar fevkalâde seyrektiler. İşte kısaca açıklamağa çalıştığımız hususlar nedeni ile, mevsim dışı avlanmalar kesinlikle yasaklanmalı, durum zaman zaman halkımıza yayın organları yardımı ile mutlaka açıklanmalıdır. Resim. 2,3,4'de en uygun periyotlarda avlanılan tilki, Vaşak ve Sansar postları görülmektedir.

SONUÇ ve KARAR.

Son yıllarda, yukarıda zikredilen av hayvanlarının postları iyi para etmeye başlayınca, kırsal kesimde yaşamlarını sürdürmekte olan birçok kişi, değişik yöntemlerle bilinçsiz olarak bu hayvanları avlamağa başlamışlardır. Sözü edilen bu hayvanların sayısında ise yıldan yıla hissedilir bir azalmanın olduğu, bu hayvanların postlarını alıp satan tüccarlar tarafından üzüntü ile ifade edilmektedir. Hatta bilgilerine baş vurulan bu kişiler; durum böyle devam ederse, bu hayvanların nesilleri kısa sürede tükenebilir: diyerek endişelerini belirtmişlerdir.

Şişişilla, vizon ve tilki gibi kürk hayvanları da halen ileri bir şekilde yetiştiriciliği yapılan ülkelerde, başlangıçta nesillerinin tükenmemesi için özel işletmelerde

yetiştiriciliğe alınmışlardır. Daha sonraları ise, bu işin kârlı olduğu görülünce, bu kürk hayvanlarının yetiştiricileri gün geçtikçe çoğalmıştır. Halihazırda ise biz aynı durumla karşı karşıyayız. Yalnız, henüz etkili bir önlemin alındığı iddia edilemez. Ülkemizin doğal zenginlik kaynağı olan bu kürk hayvanlarının nesillerinin tükenmemesi için daha etkili önlemler alınmalıdır. Bu kürk hayvanlarının özel işletmelerde de yetiştirilebilmeleri için, hkmetin yetiştiricileri teşvik edici önlemleri almasında yarar vardır. Sonuç ise mutlaka ülkemiz yararına olacaktır.

LİTERATÜR :

ATEŐ, H., 1969. Av Derileri, Krk Hayvanları Yetiştiriciliği ve İşletmesi. Türkiye Dericiliğinin Tarım ve Endüstri Yönünden Sorunları ve Geliştirme areleri Semineri. Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları. 58

CLARK, C., 1970. Der Silberfuchs Wird Wiederkommen.

South Dakota. Aus; Amerikan Fur Breeder: Mai. 1970. Über setzt von F.S.). München, den I. August. 1970. 44. Jahrgang. No: 8 Der Deutsche Pelztier-Zchter.

GAUTIER, J., 1972. LE CHINCHILLA . guide pratique d'levage. La Maison Rustique 26. rue Jacob. 75000 Paris (6).

MAMY, R., 1962. LE VISON. Méthodes D'levage.

La Maison Rustique. 75000 Paris (6e). 1968. Nutrient Requirements of Mink and Foxes. (First revised edition, 1968). Number: 7. National Academy of Sciences Washigton, D.C. 1968. 1972. Nutrient Requirements of Laboratory Animals. (Second revised edition, 1972). Number: 10 National Academy of Sciences. Washington, D.C. 1972.

RANNE, M., 1970. Aktuelles für Fuchszchter.

(Übersetzung aus Vara Plstdjur. Nr. 5/1969. von H.Z.) Der Deutsche Pelztier-Züchter.

München, den I. April. 1970. 44. Jahrgang, No: 4.

RANNE, M., 1970. Aktuelles für Fuchszchter.

(Übersetzung aus; Vara Plstdjur; No: 8/1969 v.H.Z.). München, den I. August. 10970. 44. Jahrgang. No:8. Der Deutsche Pelztier-Züchter.

SZUMAN, J., (prof. Dr.) Poznan (Polen) 1969. Die Vorbereitung der Paarungssaison inder Blaufuchszucht.

München, den I. Oktober 1969 43. Jahrgang No:10. Der Deutsche Pelztier-Züchter.